

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

**Fakulteten för landskapsarkitektur,
trädgårds- och
växtproduktionsvetenskap
Dekan**

YTTRANDE

SLU ID: SLU.ua.2019.2.6-4133

2020-02-15

region@skane.se

Yttrande över remiss från Region Skåne angående reviderad regional utvecklingsstrategi (dnr 1800897)

Sammanfattning

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, konstaterar med tillfredsställelse att rapporten Det öppna Skåne 2030 behandlar angelägna områden som också till stora delar sammanfaller med universitetets ansvarsområden inom forskning, utbildning, samverkan och fortlöpande miljöanalys. I positiva, framåtriktade skrivningar tecknas bilden av ett Skåne som karaktäriseras av såväl konkurrenskraft och tillväxt, som resurshushållning, god livsmiljö och levande natur. Samtidigt blundar man något för de stora utmaningar som regionen och samhället står inför.

Den regionala strategin har tydliga beröringspunkter med SLU:s strategi och handlingsplaner. Det är positivt att lärosätena och forskningen nämns som en drivare för hållbar tillväxt, kompetensutveckling, klimatanpassning och förbättrade urbana miljöer, men deras roll skulle behöva lyftas fram ännu tydligare. Det bör också framhållas att forskning inte enbart är naturvetenskaplig och teknisk utan också innefattar samhällsvetenskap och humaniora.

Dokumentet är visionärt skrivet och Målsättningar är många och tämligen specificerade. Det är emellertid svårt att styra med hjälp av visionära mål och det kan bli svårt att bedöma i vilken grad målsättningarna har nåtts år 2030. En svaghet är att det inte görs några prioriteringar i skrivningen, utan alla områden framställs som lika viktiga. Mål och aktiviteter är inte helt åtskilda, aktörerna är inte angivna och det saknas kopplingarna mellan de olika delarna i det komplexa system som strategidokumentet vill beskriva. Det framgår inte heller vilka viktiga beslut och val som kommer att krävas för att nå målen.

SLU hade önskat ett starkare framhävande av Skåne som livsmedelsregion och den breda tillväxtpotential som finns på området, från hightech food till matens kulturella värde, och av betydelsen av ett barn- och ungdomsperspektiv i samhällsplaneringen, med Skåne som föregångare i urban utveckling ur ett hållbarhetsperspektiv.

Några kommentarer på specifika avsnitt:

Skåne ska erbjuda framtidstro och livskvalitet

SLU och övriga lärosäten bidrar gärna till alla målsättningar inom detta strategiskt viktiga område. Mål 4 (s.14) SLU ser positivt på samverkan och det är viktigt att inte begränsa sig till yrkeshögskola etc. när man talar om det livslånga lärandet och fortbildning. Mål 5 (s.14) Campus Alnarp är en tillgänglig resurs under stark utveckling och erbjuder också starka kulturhistoriska värden hos byggnader och grönstrukturer (mål 6, s.15).

Skåne ska vara en stark hållbar tillväxtmotor

Hållbar tillväxt, inte minst utvecklingen av den biobaserade ekonomin, är en nyckel för regionens utveckling, där den biobaserade produktionen en stark tillväxtdrivande faktor (Mål 1 och 2, s.18). Innovation är en nödvändig förändringsfaktor, med bas i forskning och utbildning. SLU instämmer i att regional kompetensförsörjning är en nyckelfaktor och att samverkan mellan aktörerna i kunskapsystemet behöver stärkas (Mål 3, s.19). Att aktörerna ofta har olika huvudmän är en svårighet som måste övervinnas. Mål 4 (s.19) Lärosätena har även strukturer för att föra ut forskningsresultat. SLU håller med om behovet av riskvilligt kapital för tillväxt (Mål 5), inte minst inom den gröna sektorn, där inträde till företagande i liten skala ofta är relativt enkelt.

Skåne ska stärka mångfalden av goda livsmiljöer inte klart

Goda livsmiljöer är ett villkor för social hållbarhet och SLU menar att utvecklingen av urbana livsmiljöer ur alla aspekter bör tillvaratas. Skrivningen ”Skåne ska vara en flerkärnig storstadsregion där vi nyttjar regionens alla delar för att stärka helheten”, kan tolkas som att storstaden ska dominera. Mål 1 (s. 24) bör än tydligare lyfta fram att stad och land måste samspela, exempelvis vad gäller livsmiljöer och tillgång till infrastruktur, natur och rekreation. SLU vill tydligare betona att landsbygdsutveckling är viktigt och ska genomföras parallellt och i bästa fall integrerat med stadsutveckling.

Mål 3 (s.25) Attraktiva platser i det offentliga rummet är viktiga i en livsmiljö som i vissa områden domineras av kommersiella verksamheter. Kunskap behövs från landskapsämnen vid SLU, kring samspelet mellan planering och affärsmässighet, inte minst i urbana miljöer och med koppling till livsmedelsutbud och besöksnäringar.

Skåne ska ha en frisk miljö och en hållbar resursanvändning

SLU instämmer till fullo i påståendena under Målsättningar (s.30-31). Det är emellertid viktigt att inse att livsmedelsproduktion aldrig kan bli klimatneutral och att olika miljömål ibland står i konflikt med varandra. Det är positivt att man betonar att miljö och resurshushållning är livsnödvändiga ur ett klimat- och

miljöperspektiv. Man bör lyfta fram målkonflikter i utformning av friska ekosystem och produktion av goda ekosystemtjänster, vilket ligger i SLU:s ansvarsområden.

Skåne ska vara globalt attraktivt

Det är positivt att strategin även har ett globalt perspektiv (Mål 1, s.38) och att forskningen lyfts fram som en drivare för global attraktionskraft. Forskning omfattar mer än ESS och MAX IV och lärosätena har stor betydelse för integration och utbyten på alla plan (Mål2).

Genomförandet

SLU konstaterar att det krävs en stor grad av konkretisering för att arbetet ska bli operativt och det behöver tydliggöras hur den regionala utvecklingsstrategin förhåller sig till aktörerna och plattformarna (figuren på sidan 42) samt till den nationella nivån.

Generella synpunkter

SLU konstaterar med tillfredsställelse att rapporten behandlar angelägna områden som också till stora delar sammanfaller med universitetets ansvarsområden. Denna reviderade och uppdaterade version av Skånes regionala utvecklingsstrategi är en betydande förbättring jämfört med den ursprungliga. Tydligheten har ökat och skrivningarna har skärpts.

Rapporten har en positiv skrivning och visar på en stark vilja att driva utvecklingen framåt i Skåne. Om strategin mottages väl kan den få stor betydelse på olika nivåer i regionen och också vara ett stöd för SLU:s planering för framtida verksamhet. Samtidigt blundar man något för de stora utmaningar som regionen och samhället står inför.

Dokumentet innehåller vision och målsättningar, medan områdesstrategier respektive handlingsplaner och program på regional nivå kommer att presenteras i nästa steg. Ett problem är att det inte görs några prioriteringar i skrivningen, utan alla områden framställs som lika viktiga. Kopplingen mellan målsättningarna och områdesstrategierna är också svår att se på detta stadium. Målsättning förekommer upprepade gånger, men detta begrepp är inte helt entydigt, kanske för att man vill undvika det konkreta begreppet mål, som betyder ett önskvärt framtida tillstånd. Likaså undviker man att beskriva vem som ska ansvara för de olika aktiviteterna.

Samtidigt som det är bra att man bryter ner målsättningar i konkreta punkter, finns en risk att man tappar kopplingarna mellan de olika delarna i det komplexa system som strategidokumentet omfattar. Dokumentet är visionärt skrivet, men punkterna under de sex rubrikerna Målsättningar är en blandning av önskade tillstånd och handling på vägen dit (t ex Marknadsföra Skåne...). Det är därför något oklart vad som är skillnaden mellan mål och aktiviteter. Det är svårt att styra med hjälp av

visionära mål och det kan bli svårt att bedöma i vilken grad målsättningarna kommer att uppnås.

Lärosätena är tillsammans viktiga aktörer när det gäller kompetens och innovation i Skåne. SLU ser positivt på att deras roll beskrivs som en viktig del i den regionala utvecklingsstrategin, men vikten bör tydligare framhållas. SLU vill gärna bidra till regionens tillväxt och utveckling, genom forskning, utbildning, miljöanalys och samverkan, och inte minst i samband med den regionala kompetensförsörjningen.

Forskning framställs här med ett starkt naturvetenskapligt och tekniskt fokus, men forskningen har mycket att bidra med också inom samhällsvetenskap och humaniora, exempelvis inom landskapsarkitektur och kulturhistoria, inte minst vad gäller hållbar samhällsplanering och stadsutveckling.

Skånes starkaste sidor inom näringsliv och företagande borde lyftas fram tydligare i dokumentet. Det behöver också tydligt framgå att regionen är ledande när det gäller jordbruk, trädgård, livsmedelsproduktion. Betydelsen av livsmedelssektorn borde understrykas, med odling och primärproduktion, livsmedelsindustri och handel, inte bara ur ett livsmedelsproduktions- utan också ett livsmedelskonsumtionsperspektiv.

Barn och ungdomar nämns på flera ställen och barnperspektivet bör betonas ännu mer under de olika rubrikerna, inte minst när FN:s Barnkonventionen nu har blivit lag i Sverige.

Genom att ta bort den tidigare rubriken ”Skåne ska dra nytta av sin flerkärniga Ortsstruktur” har man tonat ner detta begrepp. Det blandas också med ”flerkärnig storstadsregion”. Meningen ”Skåne ska vara en flerkärnig storstadsregion där vi nyttjar regionens alla delar för att stärka helheten” (s.9, s.23) kan tolkas som att storstaden ska dominera, vilket inte verkar rimligt i en strategi som omfattar hela regionen.

SLU ser positivt på att digitaliseringens möjligheter lyfts fram, men dess betydelse skulle kunna betonas ännu starkare, och kopplas till robotisering och high-tech, med exemplifiering från flera områden, inte minst i jordbruk, trädgårdsproduktion och handel. Området kräver en egen strategi.

Specifika synpunkter

Layout

Dokumentets layout och språk är lättläst, men presentationen och användningen av figurerna i dokumentet bör ses över och förtydligas. Kopplingen mellan målsättningarna och områdesstrategierna behöver förtydligas, i figuren på sidan 7 står andra texter än rubrikerna i den nu reviderade rapporten. Figuren på sidan 13

har figurtext på sid 12 och denna bör harmonieras med motsvarande skrivning på s.39.

Skåne ska erbjuda framtidstro och livskvalitet

SLU och övriga lärosäten bidrar gärna till alla målsättningar inom detta strategiskt viktiga område. Man kan dra nytta av att SLU har en mångvetenskaplig syn på sambandet mellan hälsa, grön miljö och livskvalitet, inte minst med koppling till barn och unga, mat och motion.

Mål 4 (s.14) SLU ser positivt på samverkan och det är viktigt att inte begränsa sig till yrkeshögskola etc. när man talar om det livslånga lärandet och fortbildning. SLU vill gärna bidra till utvecklingsprocessen. På SLU i Alnarp finns det bland annat en enhet för samverkan och utveckling med erfarenhet av utbildning med stark arbetsmarknadsanknytning. Flertalet av utbildningarna är företagsnära och studenterna har goda förutsättningar för att starta och driva företag. Andra verksamheter inom SLU Alnarp som kan bidra är till exempel Kompetenscentrum för företagsledning, Partnerskap Alnarp, Movium och RådNu.

Mål 5 (s.14) Campus Alnarp är en tillgänglig resurs under stark utveckling, tillgänglig för folkbildning och tillgång till en grön rekreativmiljö för ett stort antal boende. Här erbjuds också starka kulturhistoriska värden hos byggnader och grönstrukturer (mål 6, s.15).

Skåne ska vara en stark hållbar tillväxtmotor

Hållbar tillväxt är en nyckel för regionens utveckling och SLU bidrar gärna till denna målsättning. Den växt- och djurbaserade produktionen är en stark tillväxtdrivande faktor i samhället. SLU är drivande i etableringen av olika slags testbäddar, knutna till den areella produktionen. Vi bidrar gärna till kunskapsutvecklingen, och har en central roll i utvecklingen av den biobaserade ekonomin, där kopplingen till de levande naturresurserna är självklar.

Mål 1 och 2 (s.18) Innovation är en nödvändig förändringsfaktor. SLU:s forskning har i stor utsträckning ett innovationsperspektiv, inte minst i den viktiga behovsstyrda och näringslivsnära forskningen. Våra forskningsfrågor är starkt inriktade mot hälsa, miljö, klimat och övriga hållbarhetsfrågor. SLU:s forskare utnyttjar redan ESS och MAX IV och det finns ytterligare potential för användningen, i samarbeten med forskare nationellt och internationellt (Mål 6).

Mål 3 (s.19) SLU instämmer i att regional kompetensförsörjning är en nyckelfaktor och att samverkan mellan aktörerna i kunskapssystemet behöver stärkas. Det faktum att aktörerna ofta har olika huvudmän är en svårighet som måste övervinnas. Här kan lärosätena bidra som bas för kunskap och kompetens av olika slag.

Mål 4 (s.19) Lärosätena, inte minst inom Lärosäten Syd, har även strukturer (SLU Holding, LU Innovation, aktiva studentprogram) för att föra ut forskningsresultat till innovation och kommersialisering, dvs. utveckla affärsidéer, starta och driva företag. Denna verksamhet har potential att nyttjas även utanför universiteten. SLU håller med om behovet av riskvilligt kapital som en potential för tillväxt (Mål 5), inte minst inom den gröna sektorn, där inträde till företagande i liten skala ofta är relativt enkelt.

Skåne ska stärka mångfalden av goda livsmiljöer

Goda livsmiljöer är ett villkor för social hållbarhet. SLU:s kunskap om utvecklingen av urbana livsmiljöer ur alla aspekter bör tillvaratas i detta målområde. Här återkommer begreppet flerkärnig i meningen ”Skåne ska vara en flerkärnig storstadsregion där vi nyttjar regionens alla delar för att stärka helheten” (s.23) vilket, som påpekats tidigare, kan tolkas som att storstaden ska dominera.

Mål 1 (s. 24) Här bör än tydligare lyftas fram att stad och land måste samspela exempelvis vad gäller livsmiljöer och tillgång till infrastruktur och natur. Skåne består av storstads- och stadsområden, landsbygd samt gles landsbygd, men skrivningen i strategin har mer av ett storstadsperspektiv. SLU håller med om att landsbygdsutveckling är viktigt och ska genomföras parallellt med stadsutveckling.

Mål 3 (s.25) Attraktiva platser i det offentliga rummet är viktiga komplement i en livsmiljö som i vissa områden domineras av kommersiella verksamheter. Inom landskapsarkitektur, landskapsplanering och design vid SLU diskuteras samspelen mellan fysisk gestaltning/planering och affärsmässighet, inte minst i urbana miljöer och inte minst med koppling till livsmedelsutbud och besöksnäringar. Landskapsarkitekter är också experter inom forskning, utbildning och utveckling av fysisk planering för hållbar mark- och vattenanvändning (Mål 5).

Skåne ska ha en frisk miljö och en hållbar resursanvändning

Miljö och resurshushållning är livsnödvändiga ur ett klimat- och miljöperspektiv. Målområdet är mitt i centrum för SLU:s verksamheter och universitetets kärnvärden: utmanande vetenskap löser riktiga problem för en levande värld. I denna problemlösning finns möjligheter att tillvarata resultat från forskningen, inte minst vad gäller hanteringen av målkonflikter. Utformning av friska ekosystem och produktion av goda ekosystemtjänster ligger i SLU:s ansvarsområden. Vi bidrar gärna till en positiv utveckling härvidlag.

SLU instämmer till fullo i påståendena under Målsättningar i detta avsnitt (s.30-31). Det är emellertid viktigt att inse att livsmedelsproduktion aldrig kan bli fullt klimatneutral till sin natur, och att olika miljömål ibland står i konflikt med varandra. Jord- och skogsbruk kan bidra till en hållbar utveckling och utgör basen för en cirkulär biobaserad ekonomi och är en del i den tillväxtmotor som beskrivs i tidigare avsnitt. Forskningen och utbildningen inom området visar vägen mot hållbar resursanvändning och en hållbar utveckling.

(Skåne ska ställa om för att klara välfärden)

Skåne ska vara globalt attraktivt

Det är positivt att strategin även har ett globalt perspektiv. Universiteten är internationella till sin natur och har strukturer för utbyten, som i sin tur kan bidra till den internationella utvecklingen av hela regionen. Lärosätena har en mycket viktig roll i det strategiska samarbetet, inte minst gällande EU:s forsknings- och innovationsprogram.

Mål 1 (s.38). Det är positivt att forskningen lyfts fram som en drivare för global attraktionskraft. Forskning omfattar så mycket mer än de unika forskningsanläggningarna ESS och MAX IV, som också kan ge Skåne möjligheter att bli internationellt känt som en plats där ledande forskning bedrivs inom bland annat materialvetenskap och Life Science. Lärosätena har stor betydelse för integration och utbyten också på det individuella planet, med sin internationella miljö av forskare, doktorander och studenter från olika delar av världen (Mål2).

Genomförandet

I det fortsatta arbetet med genomförandet behöver tydliggöras hur den regionala utvecklingsstrategin förhåller sig till aktörerna och plattformarna (figuren på sidan 42) samt till den nationella nivån. Det krävs här en stor grad av konkretisering för att kunna bli operativt.

Beslut om detta yttrande har på uppdrag av rektor fattats av dekan Håkan Schroeder vid fakulteten för landskapsarkitektur, trädgård- och växtproduktionsvetenskap efter föredragning av remisshandläggare Marika Gullberg. Innehållet har utarbetats av professor Lena Ekelund Axelson och fakultetsdirektör Margit Nothnagl

Håkan Schroeder

Marika Gullberg